

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO KURZ JE PODPOŘEN OPVK INZA

CZ.1.07/2.2.00/28.0238

Inovaci bakalářských studijních programů k lepší zaměstnatelnosti

PSY104

Podzimní semestr 2012

V tomto kurzu má inovace podpoření OPVK INZA podobu seznámení se s oblastí diagnostiky dětí. Konkrétní téma, které bude sloužit jako příklad vývojové diagnostiky, bude diagnostikování separační úzkosti. Studenti si vyzkouší administraci dotazníkových diagnostických metod dětem předškolního a raného školního věku. Pro tuto inovaci byla zároveň pořízena přehledová literatura do knihovny FSS.

**VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE II
PSY104**

PREZENČNÍ STUDIUM

Fakulta sociálních studií MU
2012

VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE II

Základní charakteristika:

Kurz je realizován v podzimním semestru a navazuje na výuku Vývojové psychologie I (PSY103).

Kurz se věnuje kognitivnímu, emocionálnímu a sociálnímu vývoji osobnosti (přednášky), rovněž komplexnějšímu pohledu na jednotlivé etapy vývoje a na další speciální témata (semináře). Vývojová psychologie II (PSY 104) zahrnuje dvouhodinovou přednášku (jednou za dva týdny, společně pro všechny posluchače) a dvouhodinový seminář (jednou za dva týdny, dělený na skupiny).

Cílem kurzu je osvojení základních pojmů, poznatků o jednotlivých etapách vývoje a některých vývojových teorií, porozumění komplexu dynamických procesů psychického vývoje, pochopení vývojových trendů a zákonitostí vývoje a integrování těchto poznatků do obrazu celoživotního utváření osobnosti.

Určeno:

Kurz je určen studentům bakalářského studia psychologie. Prerekvizitou je absolvování kurzu PSY 103 (Vývojová psychologie I).

Vyučující a garant programu:

doc. Mgr. Lenka Lacinová, Ph.D.

e-mail: lacinova@fss.muni.cz

tel. 549495188

konzultační hodiny středa 10.00 – 11.30

pracovna 2.46, IVDMR a katedra psychologie FSS MU

Vyučující a konzultanti (v abecedním pořadí):

Mgr. Ondřej Bouša

e-mail: bousa@mail.muni.cz

konzultace: po předchozí domluvě e-mailem

Mgr. Pavol Hašan

e-mail: 369005@mail.muni.cz

konzultace e-mailem

Mgr. Hana Kyjonková

e-mail: kyjonkova.h@gmail.com

konzultace e-mailem

Prof. PhDr. Petr Macek, CSc.

e-mail: macek@fss.muni.cz

konzultace: pondělí 10.00 – 11.00

Mgr. Zuzana Masopustová, Ph.D.

e-mail: 52209@mail.muni.cz

konzultace: středa 10:00 – 11:30 (též vyhrazeno pro zodpovídání e-mailových dotazů) – pracovna 2.46

Mgr. Eva Pavlíková

e-mail: epavliko@fss.muni.cz

konzultace: po předchozí domluvě e-mailem

Mgr. Lenka Šamánková

e-mail: samankova@email.cz

konzultace: po předchozí domluvě e-mailem

Mgr. Jan Širůček

e-mail: sirucek@fss.muni.cz
konzultace: po předchozí domluvě e-mailem

Konzultace:

Téma své seminární práce či jakoukoli jinou otázku z vývojové psychologie můžete konzultovat s kterýmkoli z výše uvedených vyučujících či konzultantů.

Co nelze konzultovat a o čem nelze diskutovat (neboť konzultace a výuce věnovaný čas vyučujících jsou určeny především pro řešení odborných problémů):

- pokyny obsažené v sylabu – tzn. jakákoli pravidla, požadavky, termíny, atd.
- hodnocení již opravených seminárních prací - dodržení všech základních pokynů pro psaní seminární práce (obsah, rozsah, forma, literatura) přibližně odpovídá minimálnímu počtu bodů za seminární práci nutných k zápočtu. Sporné seminární práce jsou vždy před udělením bodů konzultovány týmem VPS II, ohrazování se proti dle subjektivního dojmu nízkému počtu bodů je proto bezpředmětné

Výše zmíněné problémy nebudou nikým z vyučujících konzultovány a i e-maily s dotazy na ně mohou zůstat bez odpovědi.

Obsahové a časové rozvržení kurzu

Přednáška (dále P) se koná vždy v sudá úterý 14.00 - 15.40 v posluchárně P 52 (první přednáška 18. 9. 2012)

Přednášky: 18. 9., 2. 10., 16. 10., 30. 10., 13. 11., 27. 11., 11. 12. 2012

Semináře (dále S) jsou dělené na dvě skupiny:

SA každé sudé úterý 16:00--17:40 v učebně U33 (první seminář 18. 9. 2012)

SB každé liché úterý 16:00--17:40 v učebně U33 (první seminář 25. 9. 2012)

Do seminárních skupin se přihlašujte v ISu od 3. 9. do 16. 9. 2012.

Přednášky:

18. 9.	P1	Pavlíková	Vývoj myšlení a řeči
2. 10.	P2	Lacinová	Emocionální vývoj
16. 10.	P3	Macek	Vývoj vztahů
30. 10.	P4	Lacinová	Aplikovaná vývojová psychologie
13. 11.	P5	Širůček	Morální vývoj
27. 11.	P6	Lacinová	Krize v průběhu života
11. 12.	P7	Kyjonková	Nové metody výzkumu kojenců

Semináře:

18. 9.	S1A	Pavlíková	Prenatální, novorozenecké a kojenecké období
25. 9.	S1B		
2. 10.	S2A	Masopustová	Batolecí období
9. 10.	S2B		
16. 10.	S3A	Šamánková	Předškolní a mladší školní období – školní zralost
23. 10.	S3B		
30. 10.	S4A	Masopustová	Separační úzkost – zadání seminárního úkolu
6. 11.	S4B		
13. 11.	S5A	Bouša	Adolescence a přechod do dospělosti
20. 11.	S5B		
27. 11.	S6A	Hašan	Dospělost, stárnutí a stáří
4. 12.	S6B		
11.12.	S7A	Lacinová/Masopustová	Prezentace seminárního úkolu
18. 12.	S7B		

Jakékoli výjimky (individuální studijní plán, uznání předmětu apod.) je nutné řešit s garantkou kurzu na počátku semestru, **nejpozději do 25. 9. 2012.** Další výjimky v průběhu

semestru lze udělovat pouze **v odůvodněných případech na základě oficiální omluvenky v IS.**

Požadavky pro získání zápočtu

Zápočet je udělován za aktivní účast na seminářích (viz. níže) a získání alespoň minimálního počtu bodů za závěrečnou seminární práci.

za aktivní účast na seminářích se považuje:

- účast na seminářích ve své seminární skupině (povolena je maximálně jedna absence)
- aktivní příprava na seminář (viz. níže)
- aktivní plnění zadaných úkolů v průběhu semináře
- vypracování, odevzdání a prezentace skupinového seminárního úkolu

seminární práce:

- odevzdání seminární práce v řádném termínu (viz. níže)
- splnění požadavků na seminární práci (viz. níže)
- získání alespoň minimálního počtu bodů

Příprava na semináře

Studenti se na každý seminář připravují **dle pokynů vyučujícího**, který seminář vede (případně pokyny studenti obdrží e-mailem nejpozději 14 dní před svým seminářem), a též **nastudováním povinné literatury k danému tématu.**

Doporučujeme, aby studenti pravidelně četli svou e-mailovou poštu v IS.

Povinnou literaturu k příslušnému tématu je nutné prostudovat **před seminářem.** Témata probíraná na seminářích jsou nedílnou součástí zkoušky, průběžným studiem si tedy usnadníte přípravu na závěrečný písemný test.

S1 Prenatální vývoj, novorozenecké a kojenecké období - E. Pavlíková

Povinná literatura:

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I.* Praha: Karolinum. – prostudujte strany 63-118. studijní materiály umístěné ve složce *S1 Prenatální vývoj, novorozenecké a kojenecké období* v IS

S2 Batolecí období - Z. Masopustová

Povinná literatura:

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I.* Praha: Karolinum. – prostudujte strany 118-173. studijní materiály umístěné ve složce *S2 Batolecí a předškolní období* v IS

S3 – Předškolní a mladší školní období: problematika školní zralosti - L. Šamánková

Povinná literatura:

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I.* Praha: Karolinum. – prostudujte strany 173-319.

Šturma, J. (1995). Školní zralost a její poruchy. In D. Krejčířová, & P. Říčan a kol. (Eds.). *Dětská klinická psychologie.* Praha: Grada. – prostudujte strany 209 – 216.

studijní materiály umístěné ve složce *S3 Předškolní období a mladší školní období: problematika školní zralosti* v IS

S4 – Separáčnický úzkost: Možnosti diagnostiky v předškolním a školním věku. Zadání seminárního úkolu - Z. Masopustová

Povinná literatura:

studijní materiály umístěné ve složce *S4 Separáčnický úzkost* v IS

S5 – Adolescence, přechod do dospělosti - O. Bouša

Povinná literatura:

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum. – prostudujte strany 321-435.

Macek, P. (2003). *Adolescence*. Praha: Portál. – prostudujte strany 9 – 82. studijní materiály umístěné ve složce *S5 Adolescence* v IS

S6 – Dospělost, stárnutí a stáří – P. Hašan

Povinná literatura:

Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*. Praha: Karolinum. studijní materiály umístěné ve složce *S6 Dospělost, stárnutí a stáří* v IS

S7 – Presentace skupinového seminárního úkolu – Z. Masopustová a L. Lacinová

Seminární práce

Odevzdání seminární práce:

Seminární práci je nutné odevzdat nejpozději **6. 11. 2012 (práce odevzdané po tomto datu nebudou přijaty)**. Práce se odevzdává ve formátu .doc do složky **Seminární práce v odevzdávně PSY 104**.

Za odevzdání seminární práce se nepovažuje odevzdání prázdného dokumentu či zjevně poškozeného, nesmyslného či nesprávného dokumentu, ani dokumentu v jiném než zadaném rozsahu či formátu. Zkontrolujte si proto, jaký dokument jste do odevzdávně vložili a zda ho lze bezproblémově otevřít pomocí programu Word.

Téma, obsah, literatura:

témata závěrečné seminární práce:

1. Vnímání, myšlení a paměť v ontogenezi
2. Vrstevnické vztahy v ontogenezi

Zvolte si jedno ze zadaných témat a vymyslete si v jeho rámci vlastní podtéma. Témata seminárních prací jsou formulována obecně, očekává se proto, že si pro účely své práce téma zúžíte na specifický problém. Název tématu i název Vámi zvoleného podtématu jsou nedílnou součástí seminární práce.

Příklady:

Téma: Vnímání, myšlení a paměť v ontogenezi

Název práce: Kvalita dlouhodobé paměti v pozdním stáří

Téma: Vrstevnické vztahy v ontogenezi

Název práce: Role vrstevnických vztahů v kontextu rizikového chování v rané adolescenci

Předpokládá se, že **student vystaví svou práci na nejméně 3 odborných zdrojích z oblasti vývojové psychologie, přičemž využije kromě monografií i empirické studie uveřejněné v odborném tisku** (český – např. *Československá psychologie*, *Psychológia a patopsychológia dieťaťa* – a zahraniční – např. *Developmental Psychology*, *Child Development* aj.– využijte fulltextových databází MU). **Za využití empirické studie není považován případ, kdy se student v seminární práci odkazuje pouze na nevýzkumnou část textu (typicky teoretický úvod, diskuzi).**

Jako odborný zdroj nebude uznávána učebnice – **odkazování se na učebnice v seminární práci bude bodově sankcionováno.**

Student se může v odůvodněných případech v textu odkazovat i na odborné zdroje z jiných vědeckých disciplín (fyziologie, neurologie, apod.) či na psychologické popularizační knihy, ale s vědomím toho, že při hodnocení práce mu nebudou za tyto zdroje započítávány body za použitou literaturu.

Rozsah:

Rozsah seminární práce je **nejméně 9 000 znaků s mezerami** (5 normostran) a **maximálně 10 800 znaků s mezerami** (6 normostran).

Forma:

Nutností je důsledné odkazování se na zdroje dle citačních standardů APA a dodržování **zásad psaní odborného textu** (viz. seminární praktikum PSY 103). **Seminární práce do vývojové psychologie má být odborným textem přibližně odpovídajícím přehledové studii.**

Co je smyslem seminární práce a co je též součástí jejího hodnocení?

V seminární práci prokazuje, že jste schopni si v rámci zvoleného tématu najít dostatečně zúžené podtéma a náležitě ho zpracovat. Svou seminární prací dále prokazuje, že jste schopni dohledat si ke zvolenému tématu relevantní odborné zdroje a dovedete s odbornými zdroji dobře pracovat - tzn. spojovat závěry jednotlivých studií do nových souvislostí, vyvozovat na jejich základě vlastní výzkumné otázky, hypotézy apod. Rovněž prokazuje, že jste schopni kritického psychologického myšlení. Odbornými zdroji jsou monografie a články z odborných periodik (dostupné např. v knihovně FSS či v elektronické podobě prostřednictvím fulltextových databází) apod., **nikoliv učebnice** (např. učebnice autorů – Vágnerová; Langmeier, Krejčířová; Nakonečný; Atkinsonová; Plháková; Čačka). Prací prokazuje znalost a dovednost citačních standardů APA viz.: dokument ve Studijních materiálech nebo na:

http://www.lib.sfu.ca/researchhelp/writing/citing_guides/apa.htm

Hodnocení seminární práce:

Bodově se hodnotí míra vyhovění výše uvedeným kritériím i dodržení základních pokynů k psaní seminární práce (viz. seminární praktikum PSY 103). Studenti obvykle v kurzech vývojové psychologie dostávají nejen bodové ohodnocení seminární práce, ale též ohodnocení slovní. Povinností vyučujících není studentům tato slovní hodnocení seminárních prací poskytovat v případě, že student nedodržel základní pokyny pro psaní práce.

Slovní hodnocení zejména v případě, že je kritické, má sloužit k tomu, aby student(ka) pochopil(a), v čem má v psaní odborného textu rezervy a z čeho se může při psaní dalšího textu poučit. Schopnost přijmout zpětnou vazbu a poučit se z ní patří k základním dovednostem budoucího psychologa.

Vrácení seminární práce:

Seminární práce může být vrácena v případě, že celkový součet bodů nedosáhne požadovaného minima, či v případě, že nedodržíte kterýkoli ze základních pokynů k psaní seminární práce (viz. výše). Práce, které nedosáhnou minimálního počtu bodů, budou vráceny k přepracování.

Seminární práci lze přepracovat pouze jednou.

Oprava seminární práce:

Pokud bude studentovi text vrácen k přepracování, je nezbytné, aby text přepracoval nejen s ohledem na přímo zmíněné komentáře, ale i s ohledem na dosažené body v jednotlivých sekcích. Ve slovním hodnocení lze obvykle postihnout jen některé (obvykle ty nejvýraznější) nedostatky či kvality práce, předpokládá se proto, že student je schopen si tyto komentáře „generalizovat“ a propojit je s požadavky uvedenými v sylabu. Přepracované práce odevzdejte nejpozději 4 dny před termínem zkoušky, na který jste přihlášení, do Odevzdávání Přepracované seminární práce PSY 104. Z celkového hodnocení přepracované práce se automaticky odečítá 5 bodů jako sankce za předchozí nezdařený pokus.

Upozornění:

Písemné práce vypracovávajíte samostatně s použitím relevantní literatury. Dbejte na důsledné odkazování se na zdroje a dodržování citačních pravidel.

Práce jiných autorů vydávané za vlastní jsou považovány za plagiát. Za plagiát je považována i seminární práce, v níž bez odkazu na zdroj prezentujete myšlenky jiného autora (a to i v případě, že věty nejsou kopírovány doslovně).

Výše uvedené počiny jsou automaticky považovány za nesplnění zadaného úkolu a za porušení studijních povinností s následkem disciplinárního řízení.

Sledujte též studijní materiály v IS, kam bude průběžně umisťována další studijní literatura. Studijní materiály v IS jsou nedílnou součástí povinné literatury kurzu PSY 104.

P1 - Vývoj myšlení a řeči, učení – E. Pavlíková

Biologické souvislosti vývoje mozku. Piagetova periodizace kognitivního vývoje (asimilace a akomodace, grupování, senzomotorická a symbolická schémata, předpojem, egocentrické myšlení). Kognitivní model vývoje mysli. Inteligence. Vývoj řeči – předřečové aktivity, sociální kontext dorozumívání řeči – Kašpar Hauser, „vlčí děti“, teorie vývoje řeči (Vygotskij), pojem interiorizace, zóna nejbližšího vývoje. Charakteristika procesu učení, význam rituálů v předškolním věku. Speciální témata: vývoj chápání fenoménu smrti, vývoj kreativity

Povinná literatura:

Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. – prostudujte strany 19 – 100

Piaget, J., & Inhelderová, B. (1997). *Psychologie dítěte*. Praha: Portál.

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum. – prostudujte pasáže o kognitivním vývoji a vývoji řeči.

Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*. Praha: Karolinum. – prostudujte pasáže o kognitivním vývoji.

Doporučená literatura:

Brierley, J. (1996). *7 prvních let života rozhoduje*. Praha: Portál.

Matějček, Z., & Langmeier, J. (1986). *Počátky našeho duševního života*. Praha: Panorama.

Millarová, S. (1978). *Psychologie hry*. Praha: Panorama.

Odehnal, J. (1976). Vývoj sociálních interakcí v 1. roce života dítěte. *Československá psychologie*, 3, 240 – 241.

Pouthas, V., & Jouen, F. (2000). *Psychologie novorozence*. Praha: Grada.

Verny, T., & Kelly, J. (1993). *Tajomný život dieťaťa pred narodením*. Bratislava: SPN.

Vygotskij, L.S. (2004). *Psychologie myšlení a řeči*. Praha: Portál.

Vygotskij, L.S. (1976). *Vývoj vyšších psychických funkcí*. Praha: SPN.

P2 – Emocionální vývoj - L. Lacinová

Biologický a fyziologický kontext emocí – neuroanatomie, sympatikus, parasympatikus, hormonální regulace. Ontogeneze emocí a její souvislosti s růstem a zráním. Emočně bohatá životní období – stadium negativismu, puberta. Pojem emocionální inteligence. Sociální souvislosti emocí. Jak naučit děti chápat a kontrolovat své emoce. Teorie rané citové vazby (opakování viz PSY103). Speciální témata: postnatální deprese a její možný vliv na emocionální vývoj dítěte, vliv způsobu výchovy na emocionální a osobnostní vývoj

Povinná literatura:

Stuchlíková, I. (2002). *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál. - prostudujte strany 95 – 103

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum. - prostudujte pasáže o emočním vývoji.

Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*. Praha: Karolinum. - prostudujte pasáže o emočním vývoji.

Ainsworth, M. D. S., & Bowlby, J. (1991). An Ethological Approach to Personality development. *American Psychologist*, 46 (4), pp. 333 – 341. – uloženo ve Studijních materiálech

Doporučená literatura:

Goleman, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha: Columbus.

Michalčáková, R. (2007). *Strachy v období rané adolescence*. Brno: Barrister&Principal. - prostudujte str. 37 – 48.

Shapiro, L. (1998). *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál.

Švancara, J. (1962). Kriteria dětského citového vývoje. *Čs. Pediatrie 7-8*, 607–614.

Švancara, J. (1979). *Emoce, city a motivace*. Praha: SPN

P3 – Vývoj vztahů – rodiče, děti, vnuci, vrstevníci, blízké vztahy - P. Macek

Sociální poznávání v ontogenezi, rozvoj sociální kompetence. Vývoj důležitosti interpersonálních vztahů, empatie, kooperace, soupeření. Vztah k rodičům a jeho proměny, vztahy k sourozencům. Vztah k vrstevníkům a jeho proměny. Význam školní třídy a školní sociální situace v jednotlivých fázích vývoje dítěte a dospívajícího. Přátelství a kamarádství, jeho zvláštnosti v jednotlivých etapách života člověka. Erotické vztahy, jejich vývoj v období dospívání a v dospělosti. Vývoj rodičovské role a vztahu k dětem v průběhu života. Prarodičovská role a vnuci.

Povinná literatura:

Říčan, P. (1989). *Cesta životem*. Praha: Panorama. – prostudujte strany 27-37.

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum. – prostudujte pasáže o vývoji vztahů.

Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*. Praha: Karolinum. – prostudujte pasáže o vývoji vztahů.

Doporučená literatura:

Durkin, K. (1996). *Developmental Social Psychology*. Oxford: Blackwell Publishers.

Matoušek, O. (1997). *Dospívání chlapců v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál.

P4 – Aplikovaná vývojová psychologie – L. Lacinová

Vývojová diagnostika, školní zralost, poruchy a odchylky od normálního vývoje. Specifika dětského poradenství, výchova, hraniční disciplíny, vývojově psychologické souvislosti duševních poruch.

Povinná literatura:

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum. prostudujte strany 236 - 321.

Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. – prostudujte strany 237 - 313.

Šturma, J. (1995). Školní zralost a její poruchy. In D. Krejčířová, & P. Říčan a kol. (Eds.). *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada. – prostudujte strany 209 – 216.

Doporučená literatura:

Jirásek, J. (1972). Posuzování školní zralosti. *Výchovný poradce*, 2, 1–6.

Jirásek, J., & Tichá, V. (1968). *Psychologická hlediska předškolních prohlídek*. Praha: SZN.

Kollárik, K. (1976). Školská zrelost' alebo pripravenosť? *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 3, 251- 256.

Langmeier, J. (1961). Zralost dítěte pro školu. *Čs. pediatrie*, 10, 865–876.

Langmeier, J. (1966/67). O dnešním pojetí školní zralosti. *Předškolná výchova*, 6, 141–147.

Matějček, Z. (1994). *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál.

Matějček, Z., & Reithar, S. (1963). Otázky školní zralosti našich ústavních dětí. *Čs. psychologie*, 4, 338–345.

Nováková R., & Prokopec M. (2002). Školní zralost současných pražských předškolních dětí posuzovaná podle Jiráskova testu školní zralosti. *Hygiena*, 1, 13-17.

P5 – Morální vývoj – J. Širůček

Teorie morálního vývoje v pojetích různých psychologických směrů a škol (Freud, Piaget, Kohlberg, Bar-Tal, Selman, sociálně-psychologické, sociologické, sociobiologické a humanistické koncepce).

Kognitivní a sociální kontext morálního vývoje, teorie přejímání sociální perspektivy.

Povinná literatura:

Heidbrink, H. (1997). *Psychologie morálního vývoje*. Praha: Portál.

Doporučená literatura:

Selman, R.L. (2003). *The Promotion of Social Awareness*. New York: Russel Sage Foundation.

Kurtines, W. M., & Gewirtz, J. L. (1995). *Moral Development – an Introduction*. Heedham Heights: Allyn & Bacon.

P6 – Problémy a krize v průběhu života – přednášející bude doplněn

Specifické problémy jednotlivých období vývoje. Pojem vývojová krize a životní krize. Specifické problémy se zaměřením se na období dospělosti a stáří. Odpoutávání se od primární rodiny, společenské uplatnění a profesní dráha, budování vztahů a vlastní intimity (intimita vs izolace), manželství a rodinný život, krize středního věku, klimakterium, sexualita. Involuční proces (tělesná a

psychická involuce, zhoršování kognitivních funkcí, nemoci), změna sociálních rolí, aktivní stáří, hodnota života. Teorie stárnutí a stáří.

Povinná literatura:

Stuart-Hamilton, I. (1999). *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál.

Erikson, E. H. (1999). *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Praha: Nakladatelství LN.

Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*. Praha: Karolinum. – prostudujte strany 229 -429.

Doporučená literatura:

Haškovcová, M. (1990). *Fenomén stáří*. Praha: Pyramida.

Hayflick, L. (1997). *Jak a proč stárneme*. Praha: Knižní klub. – prostudujte strany 27-33, 64-70, 207-230, 274-288

Sheehyová, G. (1999). *Průvodce dospělostí: šance a úskalí druhé poloviny života*. Praha: Portál.

Švancara, J. (1973). *Psychologie stárnutí a stáří*. Praha: SPN.

P7 – Nové metody výzkumu vývoje kojenců – H. Kyjonková

Informace budou doplněny.

Skupinový seminární úkol

Přihlášení se k seminárnímu úkolu (tzn. vytvoření pracovní skupiny), **jeho vypracování, prezentace a odevzdání jsou nedílnou součástí podmínek k získání zápočtu.**

Zadání skupinového seminárního úkolu bude upřesněno na semináři S4. Účast na tomto semináři je proto doporučena. **V případě, že se student nemůže tohoto semináře zúčastnit, je povinen se předem (tzn. před konáním praktika příslušné seminární skupiny) domluvit s vyučující, do které pracovní skupiny bude zařazen.**

Odevzdání:

Každá pracovní skupina **odprezentuje splnění skupinového seminárního úkolu na semináři S7** (příslušné seminární skupiny). Je tedy nezbytně nutné, aby se tohoto semináře zúčastnil alespoň jeden člen každé pracovní skupiny. **Vypracovaný seminární úkol též každá pracovní skupina vloží do odevzdávací skříně v IS nejpozději v den konání semináře S7** (příslušné seminární skupiny).

Hodnocení:

Hodnoceno bude celkové splnění skupinového seminárního úkolu, nikoliv podíl jednotlivců na něm. **Všichni členové jedné pracovní skupiny tedy obdrží stejné hodnocení.** Za způsob, jakým si členové pracovní skupiny mezi sebou rozdělí práci, nese odpovědnost každý z členů skupiny.

Za splnění skupinového seminárního úkolu je možné získat **0 – 10 bodů**. U tohoto úkolu **není stanoveno minimum bodů nutných pro získání zápočtu. Pro získání zápočtu je ale nutné být včas (viz. výše) přihlášen k pracovní skupině, vypracovat, odevzdat a odprezentovat seminární úkol. Za odevzdání seminárního úkolu se nepovažuje odevzdání prázdného dokumentu nebo nedostatečně či zjevně nesmyslně vyplněného dokumentu.**

Požadavky na ukončení kurzu

Kurz je ukončen zkouškou, která má charakter písemného testu a zahrnuje témata jak z PSY103 (Vývojová psychologie I), tak z PSY104 (Vývojová psychologie II). Součástí písemné zkoušky bude ověření znalostí:

- témat probraných na seminářích a přednáškách PSY 103 (Vývojová psychologie I) a PSY 104 (Vývojová psychologie II)

- povinné literatury uvedené v sylabech **obou** kurzů a umístěných ve studijních materiálech **obou** kurzů v IS

Hodnocení

Studenti mohou získat celkem 100 bodů, minimální počet bodů je 50.

	maximum bodů	minimum bodů
Skupinový seminární úkol	10	0
Seminární práce kritéria pro hodnocení: • odborné zpracování tématu (výběr tématu, schopnost identifikace klíčových otázek, kvalita práce s odbornými zdroji, přínos, nový pohled) 20b. • rozsah, struktura, forma (citace) 10b. • literatura (výběr relevantní odborné literatury) 10b.	40	17
závěrečný písemný test	50	33

Celkové hodnocení:

90 – 100	A – vysoce nadstandardní výkon; student(ka) perfektně zvládl(a) obsah kurzu a prokázal(a) vysoce nadprůměrné znalosti a dovednosti ve všech oblastech PSY104
80 – 89	B – nadprůměrný výkon; student(ka) zvládl(a) obsah kurzu a prokázal(a), že je schopen/schopna v některých oblastech v rámci PSY104 podávat výborné výkony
70 – 79	C – adekvátní splnění podmínek kurzu; prokázání zcela přijatelné úrovně znalostí a dovedností v rámci oblastí PSY104
60 – 69	D – mírně podprůměrné vyhovění požadavkům kurzu, student(ka) má v některých znalostech a dovednostech v rámci oblastí PSY104 více „slabých míst“, kterým by se ještě měl(a) věnovat
50 – 59	E – splnění požadavků kurzu na nejnižší přijatelné úrovni; student(ka) by se měl(a) snažit své znalosti a dovednosti v rámci oblastí PSY104 značně zlepšit a rozšířit
49 či nesplnění minimálního počtu bodů v jednotlivých požadavcích (sem. práce; seminární úkol; více než 1 absence na semináři)	F – nevyhovění podmínkám kurzu, prokázání nepřijatelně nízké úrovně znalostí a dovedností v rámci oblastí PSY104